

Doba římská a doba stěhování národů

Roman Age and Migration Period

Čejč (okr. Hodonín) „Bílá hlína“.

Mladší doba římská. Sídliště. Plošný odkryv. Záchraný výzkum.
Uložení nálezu: Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.

Lokalizace: WGS-84 – 48.9323744N, 16.9537422E

Během předstihového průzkumu na trase VTL plynovodu Moravia (lokalita 02/12) byly v ploše východně od silnice Čejč–Čejkovice zachyceny dvě zahloubené chaty z doby římské. První z nich měla typický čtvercový půdorys s šesti obvodovými kůly a pochází z ní pouze omezené množství keramického materiálu. Při průzkumu druhé zemnice bylo zjištěno více kůlů tvořících nosnou konstrukci a z výplně bylo získáno velké množství archeologického materiálu. Kromě kolekce keramiky je třeba zdůraznit i početný materiál osteologický, kde některé z kostí nesou stopy po opracování. Z hotových výrobků je možné zmínit kostěný hřeben nebo drobný, rytou výzdobou zdobený závesek. V dalším, jen několik metrů vzdáleném objektu bylo zjištěno pouze nepatrné množství keramického materiálu, objekt je však zajímavý přítomností strusky. Oba objekty patrně představovaly součást výrobního areálu.

Sídliště pokračovalo i východně od silnice Čejč–Čejkovice, kde byla odkryta další mělká zemnice z doby římské.

Literatura

Neuvedeno.

Summary

During the rescue excavation in the construction area of the Moravia gas pipeline in “Bílá hlína” field (Hodonín District), three sunken huts and what is probably one production feature from the Roman Period settlement were examined (Fig. 1).

Ivan Čížmář, Michal Přichystal

Obr. 1. Čejč. Zahloubená chata z doby římské. Foto I. Čížmář.

Fig. 1. Čejč. Sunken hut from the Roman Period. Photo by I. Čížmář.

Ivančice (k. ú. Hrubšice, okr. Brno-venkov) „Za Dvorem“, parc. č. 29/3, 281/31–281/33, 281/2.

Doba římská. Sídliště. Plošný odkryv. Záchraný výzkum.
Uložení nálezu: Moravské zemské muzeum.

Lokalizace: WGS-84 – 49.0903792N, 16.3071286E

Při záchraném výzkumu polykulturní lokality na okraji obce Hrubšice (místní část Ivančice, viz oddíly Neolit, Doba bronzová) byly objeveny rovněž relikt osídlení z doby římské v podobě obytné struktury. Chatu se bohužel nepodařilo prozkoumat celou, neboť její východní okraj zasahoval za hranici zkoumané plochy, kde hrozilo porušení kabelů nízkého napětí. Šlo o polozemnici o dochovaných rozměrech 5 × 4 m, přičemž hloubka dosahovala 0,7–0,9 m. V rozích stavby a uprostřed západní stěny byly rozpoznány kůlové jámy. Zásyp chaty byl poměrně homogenní a relativně sytký, ve vrstvě těsně nad podlahou se objevila příměs popela. V zásypu bylo značné množství fragmentů keramických nádob a zvířecích kostí. Z jihozápadní strany chata porušila starší osídlení kultury s lineární keramikou (hliník), což se projevilo příměsí staroneolitických střeptů v horních vrstvách zásypu chaty. Podrobnější vyhodnocení nálezu situace stále probíhá.

Literatura

Neuvedeno.

Summary

The multi-period settlement was examined in “Za Dvorem” field during the rescue excavation carried out due to the building of infrastructure for future family houses in Ivančice, cadastral area Hrubšice (Brno-Country District). The sunken hut with predominantly Germanic pottery and animal bones was dated to the Roman Period.

Alžběta Čerevková, Katarína Bučová Čerňavová, Michal Bučo

Javorník (k. ú. Javorník-ves, okr. Jeseník) „V Lánech“ či „Dolní lány“, parc. č. 3475.

Doba římská a doba stěhování národů. Pole, ojedinělý artefakt.
Průzkum detektorem kovu. Uložení nálezu: Vlastivědné muzeum Jesenicka, p. o., inv. č. H 9090.

Lokalizace: WGS-84 – 50.3915250N, 17.0310922E

V roce 2020 byl proveden nelegální detektorový průzkum na katastru obce Javorník-ves (okr. Jeseník) v trati „V Lánech“ či „Dolní lány“, východně od zástavby města, kde u drobné církevní stavby došlo k nález mince z období římské říše, tzv. suberátu. Tento náhodný nález byl následně předán do Vlastivědného

muzea Jesenicka, p. o. (Growka 2020–2021). Mince je potažena stříbrem a jedná se o napodobeninu denáru – barbarská ražba (Afrika, Kartágo?). Avers je setřelý, možná s podobiznou císaře. Revers je také setřelý, ale lze rozeznat koně na podstavci.

Literatura

Growka, K. 2020–2021: Nález suberátu. *Slezský numismatik* 23–24, 13.

Summary

A Roman coin (the so-called *suberat*) was found during an illegal metal detector survey in 2020 either in “V Lánech” or “Dolní lány” field (Jeseník District). The stray find was then handed over to the Museum of Jeseník Region.

Milan Rychlý

Kobylí (k. ú. Kobylí na Moravě, okr. Břeclav)

„Nivky od močáru“, parc. č. 10003–10008.

Mladší doba římská. Sídliště. Plošný odkryv. Záchraný výzkum. Uložení nálezu: Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.

Lokalizace: S-JTSK – -576080.75, -1192703.17; -576138.67, -1192531.75; -576064.56, -1192689.17; -576089.76, -1192554.68

V průběhu roku 2021 uskutečnili pracovníci Ústavu archeologické památkové péče Brno, v. v. i., předstihový výzkum před plánovanou výstavbou VTL plynovodu Moravia v polní trati „Nivky od močáru“ (viz oddíl Doba železná). Část objektů bylo možné na základě získaného materiálu datovat do mladší doby římské. Mimo jiné se jednalo o dvě charakteristické chaty s podlahou zapuštěnou pod úroveň terénu. V jedné z nich byla uložena celá kostra koně (obr. 2). V její blízkosti byl nalezen zdobený kostěný jehlanovitý závěsek. Podobné závěsky bývají označovány za amulety a spojovány s kultem germánského vegetačního boha Donara (Zeman 2001, 129).

Literatura

Zeman, T. 2001: Germánská kostěná a parohová industrie doby římské ve středoevropském barbariku. *Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity* M6, 107–147.

Obr. 2. Kobylí. Kostra koně v chatě. Foto M. Přichystal.

Fig. 2. Kobylí. Horse skeleton in the dwelling. Photo by M. Přichystal.

Summary

The rescue excavation conducted in the “Nivky od močáru” field (Břeclav District) in 2021 yielded a number of settlement features, part of which could be dated to the Late Roman Period. Two of the features are characteristic sunken-floor dwellings. A complete horse skeleton was deposited in one of these and a decorated pyramid-shaped bone pendant was found near the skeleton (Fig. 2).

Michal Přichystal

Kojetín (okr. Přerov)

„U Křenovické lávky“.

Starší doba římská. Sídliště. Průzkum detektorem kovu.

Uložení nálezu: Muzeum Komenského v Přerově, p. o.

Lokalizace: nepublikováno z důvodu ochrany lokality

V roce 2014 našel Z. Brázda během preventivní detektorové prospekce prováděné na katastru města Kojetína v trati „U Křenovické lávky“ (na starých pozemkových mapách uváděn název „Koráby“) bronzovou sponu s očky ze starší doby římské (obr. 3).

Lokalita je situována na levobřeží říčky Haná, která představuje pravostranný přítok řeky Moravy. Nadmořská výška polohy se pohybuje okolo 197 m.

Nálezem je téměř kompletní exemplář bronzové spony s očky, z níž se nedochovala pouze část vinutí s jehlou. Dochovaná délka spony činí 61,4 mm. Šířka spodní lichoběžníkovitě rozšířené části nožky 15,6 mm. Hmotnost je 10,3 g. Plný zachycovač lichoběžníkového tvaru má ohrnutý spodní okraj. Povrch předmětu je pokryt tmavě zelenou oxidační patinou. Páskový lučič nese výzdobu v podobě úzkého pásu, který bývá vyplněn krátkými příčnými rýžkami, které u popisovaného exempláře nejsou vzhledem k silné patinaci patrné. Na povrchu nožky je zřetelná puncovaná výzdoba čtyř koncentrických kroužků. Exemplář z Kojetína lze zařadit do III. skupiny podle O. Almgrena (1923, Taf. III: 57–61), přičemž patří k nejmladším variantám spon s očky tzv. vedlejší pruské série, konkrétně k typům A59–60.

Spony tzv. vedlejší pruské série představují germánská oděvní spínadla, která byla dle nápadně velkého množství nálezů s oblibou používána v severovýchodních oblastech barbarika v kultuře wielbarské a ve východní části kultury przeworské i v Pobaltí (Pfeiffer-Frohnert 1998, 128, Abb. 1; Zeman 2017, 96–97).

Nález bronzové spony s očky souvisí se známým sídlištěm ze starší a mladší doby římské na lokalitě, která je ve starší literatuře uváděna jako poloha „Pod Křenovskou lávkou“ (Drechsler 2009, 30–31). Kojetínský exemplář rozšiřuje počet bronzových spon s očky nalezených v posledních letech na území přerovského regionu v souvislosti s preventivní detektorovou prospekci na ohrožených archeologických lokalitách (Schenk 2021; Schenk, Venos 2021).

Literatura

Almgren, O. 1923: *Studien über Nordeuropäische Fibelformen der ersten nachchristlichen Jahrhunderte mit Berücksichtigung der provinzialrömischen und südrussischen Formen*. Mannus-Bibliothek Nr. 32. Leipzig: Verlag von Curt Kabitzsch.

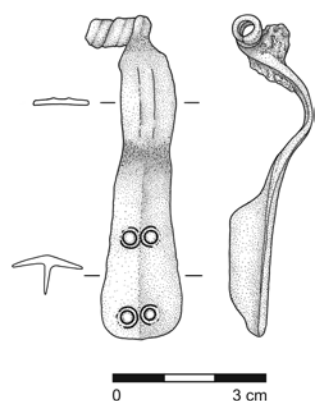
Drechsler, A. 2009: Osídlení katastru města Kojetína v prehistorii a raném středověku. In: F. Řezáč, H. Svačinová, J. Sírek (eds): *Kojetín v proměnách času*. Kojetín: Městské kulturní středisko Kojetín, 19–36.

Pfeiffer-Frohnert, U. 1998: „Mit Augen am Fuß und mit Wulst statt Scheibe“. Verbreitung und Zeitstellung der preußischen Nebenserie A 57–61 und ihrer Varianten. In: J. Kunow (ed.): *100 Jahre Fibelformen nach Oscar Almgren. Internationale Arbeitstagung 25.–28. Mai 1997 Kleinmachnow, Land Brandenburg. Forschungen zur Archäologie im Land Brandenburg 5.* Wünsdorf: Brandenburgisches Landesmuseum für Ur- und Frühgeschichte, 125–134.

Schenk, Z. 2021: Přerov (k. ú. Předmostí, okr. Přerov). *Přehled výzkumů* 62(1), 292–293.

Schenk, Z., Venos, O. 2021: Radslavice (k. ú. Radslavice u Přerova, okr. Přerov). *Přehled výzkumů* 62(1), 293–294.

Zeman, T. 2017: *Střední Pomoraví v době římské. Svědectví povrchové prospekce.* Archaeologica Olomucensia. Tom II. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.

Obr. 3. Kojetín. Bronzová spona s očky pruské série z doby římské. Kresba P. Holcová.

Fig. 3. Kojetín. Roman bronze eye-brooch from the Prussian series. Drawing by P. Holcová.

Summary

A fragment of a Roman bronze eye-brooch from the Prussian series (Fig. 3) was found in 2014 during a metal detector survey in “U Křenovické lávky” field (Přerov District).

Zdeněk Schenk, Zbyněk Brázda

Koryčany (okr. Kroměříž) „Dráhy“.

Starší doba římská. Sídliště. Plošný odkryv. Záchranný výzkum. Uložení nálezu: Archeologické centrum Olomouc, p. o.

Lokalizace: WGS-84 – 49.0979397N, 17.1476133E; 49.0995133N, 17.1483858E; 49.0993797N, 17.1490058E; 49.0977936N, 17.1490058E

Záchranný archeologický výzkum na lokalitě Koryčany, trať „Dráhy“ byl proveden pracovníky Archeologického centra Olomouc, p. o., v době mezi 19. a 28. červencem roku 2021, v předstihu před plánovanou investiční stavbou budoucího VTL plynovodu Moravia. V trase plánovaného plynovodu jde o úsek mezi 49,2 km a 49,4 km. Investorem stavby byla společnost NET4GAS, s.r.o. V průběhu výzkumu byla zachycena část sídliště ze starší doby římské. Na lokalitě byla identifikována jedna zemnice, tři vyšší struktury tvořené skupinami kúlových jamek, které představují zřejmě pozůstatky dalších nadzemních staveb, samostatné kúlové jamky, u kterých se nepodařilo zjistit příslušnost k vyšším strukturám, dvě zásobní jámy a osm blíže neurčených sídlištních jam. Z hlediska artefaktů převažují na lokalitě fragmenty užitkové keramiky starší doby římské. V jedné

zásobní jámě byl nalezen kamenný korálek a dva kusy opracovaného parohu se stopami řezání. Ve výplni zemnice byla nalezena část bronzové emailové spony typu Riha 5.17.5 západní provenience (Riha 1979, 159–161). Na lokalitě byla dále zachycena řada jam, u kterých se vzhledem k absenci nálezů nepodařilo určit kulturní příslušnost, a jedna zásobní jáma kultury s moravskou malovanou keramikou.

Literatura

Riha, E. 1979: *Die römische Fibeln aus Augst und Kaiseraugst.*

Forschungen in Augst 3. Augst: Amt für Museen und Archäologie des Kantons Basel-Landschaft.

Summary

Part of the settlement from the Early Roman Period was examined during the rescue excavation in “Dráhy” field, south of Koryčany (Kroměříž District). Besides the typical settlement finds, a fragment of a bronze enamel brooch with analogies to the Roman-Provincial world was found.

Vít Záhorský

Koryčany (okr. Kroměříž) „Padělky“.

Mladší doba římská. Sídliště. Plošný odkryv. Záchranný výzkum. Uložení nálezu: Archeologické centrum Olomouc, p. o.

Lokalizace: WGS-84 – 49.1116772N, 17.1463600E; 49.1102586N, 17.1463278E; 49.1102233N, 17.1472933E; 49.1116842N, 17.1472183E

Záchranný archeologický výzkum na lokalitě Koryčany, trať „Padělky“ byl s přestávkou proveden pracovníky Archeologického centra Olomouc, p. o., v době mezi 29. zářím a 10. prosincem roku 2021, v předstihu před plánovanou investiční stavbou budoucího VTL plynovodu Moravia. V trase plánovaného plynovodu jde o úsek mezi 50,6 km a 50,9 km. Investorem stavby byla společnost NET4GAS, s.r.o. Během výzkumu byla prozkoumána polykulturní lokalita s doklady lidských aktivit od neolitu po raný středověk.

Jednou ze zachycených komponent byla část sídliště z mladší doby římské. Prozkoumány byly dvě zahluobené polozemnice, jeden půdorys nadzemní šestikúlové stavby a částečně zahluobený mělký objekt ohraničený pozůstatky šesti kúlu s většími fragmenty keramických závaží tkalcovského stavu v jedné části centrální prohlubně. Dále byla prozkoumána řada zásobních a sídlištních jam, které dle keramického materiálu náležely stejnému období. Na lokalitě se bohužel nepodařilo objevit žádné kovové artefakty.

V rámci ostatních komponent bylo prozkoumáno sídliště kultury s lineární keramikou, pohřebiště kultury se šňůrovou keramikou, hrob kultury zvoncovitých pohárů a několik zásobních jam předběžně datovaných do raného středověku.

Literatura

Neuveveno.

Summary

A multi-period site (prehistoric, early medieval) was documented during the rescue excavation in “Padělky” field west of Koryčany (Kroměříž District). One of the site components was a settlement from the Late Roman Period.

Vít Záhorský

Kramolín (okr. Třebíč)

Viz oddíl Studie / see the part Articles:

Kramolín hill-fort revisited. Archaeological potential of 45 years flooded site

Návrat na hradisko Kramolín. Archeologický potenciál 45 let zatopené lokality

Jaroslav Bartík, Petr Škrdla, Rudolf Procházka, Matěj Kmošek,
Klára Augustinová, Petr Žákovský

Loučany (k. ú. Loučany na Hané, okr. Olomouc) „Záplatky“, parc. č. 663.

Doba římská a doba stěhování národů. Sídliště. Průzkum detektorem kovu. Uložení nálezů: Vlastivědné muzeum v Olomouci.

Lokalizace: WGS-84 – 49.6024444N, 17.0915147E

V průběhu detektorové prospekce na k. ú. Loučany objevil T. Přidal na parcele č. 663 stříbrný sekerovitý závěsek (obr. 4). Lokalita se rozkládá v rámci polní tratě „Záplatky“ za dnešním loučanským hřbitovem, na levobřežní terase říčky Šumice. Nález byl 23. srpna 2020 vyzvednut z ornice z hloubky 15 cm od současného povrchu. Lokalita se nalézá na východním okraji obce v těsné blízkosti objektu čistírny odpadních vod směrem k sousední obci Těšetice (ve směru jihozápad). Naleziště objevil loučanský rodák V. Kohoutek (1921–2010) v roce 2008. Povrchové sběry zde též v květnu 2008 prováděl K. Faltýnek (NPÚ, územní odborné pracoviště v Olomouci), dále po roce 2010 spolupracovník Archeologického centra Olomouc, p. o., (dále ACO) T. Jursa, v rámci grantového projektu „Preventivní archeologie“, koordinovaného ACO a T. Přidalem v letech 2019 a 2020. Oba posledně jmenovaní se zaměřili na průzkum této lokality za pomoci detektorů kovů. Karel Faltýnek zde formou povrchového sběru zachytil nálezy keramiky ze starší a mladší doby římské, včetně keramiky jiříkovického typu (Faltýnek 2008). Tomáš Jursa zde v minulých letech za pomoci detektoru kovů získal a následně v rámci výše jmenovaného projektu předal věcnému garantovi pro Olomoucko M. Kalábkově několik bronzových patrně římských mincí a též bronzový závěsek s kolkovanou výzdobou (ústní sdělení T. Jursy, poskytnuté T. Přidalo). Artefakty nalezené T. Přidalem (keramika z mladší doby římské a blíže nedatovaná drobná kovová industrie) byly odevzdány do sbírek Vlastivědného muzea v Olomouci. Stříbrný sekerovitý závěsek s částečně odlomeným očkem a nepatrně poškozenou zaoblenou částí o rozměrech 20 × 17,4 mm se blíží typu Kokowski 4. Tento typ je charakteristický pro labkogermánskou oblast, zejména pro středoněmecký region, odkud lze doložit celou řadu analogií. Chronologicky pak spadá do rozmezí stupňů C2 a C3 (Kokowski 1998, 100–102, ryc. 1: 4; 4: 21, 74; 8). Sekerovité závěsky různých typů jsou podle aktuálního stavu poznání na území bývalé ČSR známy jak ze sídlištního prostředí (např. Elschek 2008, 265, 267, Abb. 1: 4; Zeman 2017, 132, obr. 35: 5), tak z hrobových kontextů (např. Rybová 1979, 366, Abb. 60: 14). Jejich užívání registrujeme dále i ve starším stupni doby stěhování národů (Svoboda 1965, tab. XXIX: 4a; Tejral 1982, 131, obr. 28: 4), kdy postupně doznívají. Sekerovité závěsky tvořily součást kruhových šperků a náhrdelníků a nemůžeme u nich zcela vyloučit apotropaický význam (srov. Zeman 2017, 132).

Literatura

Elschek, K. 2008: Germanische Siedlungsobjekte in Zohor (Objekt 32/1995) und Bratislava-Devínska Nová Ves (objekt 8/1997)

durch Terra Sigillata ins 3. Jahrhundert nach Chr. datiert. *Zborník Slovenského národného múzea CII, Archeológia* 18, 265–276.

Faltýnek, K. 2008: Loučany (k. ú. Loučany na Hané, okr. Olomouc). *Přehled výzkumů* 50, 328.

Kokowski, A. 1998: Metalowe wisioriki w kształcie topora na terenie Barbaricum na północ i północno-wschód od limesu rzymskiego, w okresie rzymskim i we wczesnym okresie wędrowek ludów.

In: J. Ilkjaer, A. Kokowski (eds.): *20 lat archeologii w Masłomęczu I. Weterani*. Lublin: Wydawnictwo UMCS, 99–116.

Rybová, A. 1979: Plotsište nad Labem. Eine Nekropole aus dem 2–5. Jahrhundert u. Z. I. Teil. *Památky archeologické LXX(2)*, 353–489.

Svoboda, B. 1965: *Čechy v době stěhování národů*. Monumenta Archaeologica XIII. Praha: Academia, ČSAV.

Tejral, J. 1982: *Morava na sklonku antiky*. Monumenta Archaeologica XIX. Praha: Academia, ČSAV.

Zeman, T. 2017: *Střední Pomoraví v době římské. Svědectví povrchové prospekce*. Archaeologica Olomucensia. Tom II. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.

Obr. 4. Loučany. Stříbrný sekerovitý závěsek. Foto L. Hlubek, kresba K. Faltýnek.

Fig. 4. Loučany. Silver axe-shaped pendant. Photo by L. Hlubek, drawing by K. Faltýnek.

Summary

A silver axe-shaped pendant was found during a metal detector survey in the cadastral area Loučany (Olomouc District) in “Záplatky” field (Fig. 4). The pendant is dated to the Late Roman Period (stages C2, C3).

Tomáš Přidal, Jan Jílek, Karel Faltýnek

Měrovice nad Hanou (okr. Přerov)

„Svárov“, parc. č. 1313.

Doba římská. Ojedinelý artefakt. Průzkum detektorem kovu.

Uložení nálezů: Muzeum Komenského v Přerově, p. o.

Lokalizace: nepublikováno z důvodu ochrany lokality

V roce 2020 našel M. Komínek během preventivní detektorové prospekce prováděné na katastru obce Měrovice nad Hanou v trati „Svárov“ bronzový komponent, jímž je mezičlánek z řetězu otěží uzdy koně se dvěma otvory z mladší doby římské (obr. 5). Místo nálezů se nachází poblíž jihovýchodního okraje intravilánu obce, na parcele č. 1313.

Lokalita je situována na levobřeží Měrovického potoka, který představuje levostranný přítok říčky Haná. Nadmořská výška polohy se pohybuje okolo 198 m.

I když je lokalita v literatuře uváděna především v souvislosti s laténským osídlením, byly v trati „Svárov“ archeologicky doloženy také doklady staršího osídlení (Meduna 1980, 168; Kalábek 2021a; 2021b).

Zcela ojedinělým nálezem na lokalitě je kompletní exemplář bronzového dvoužaludového mezičlánku se dvěma otvory, který představuje charakteristickou součást bronzového koňského řetězu typu Vimose. Celková délka předmětu činí 43,5 mm, šířka 16,5 mm. Hmotnost je 36,27 g. Ve střední části mezičlánku je plastické žebro rozdělené dvěma nevýraznými oběžnými rýhami na tři části. Tato zaškrčená středová partie má průměr 14,5 mm a šířku 5 mm. Povrch předmětu je pokryt ušlechtilou světle zelenou oxidační patinou.

U mezičlánků nalézáných spíše vzácněji na germánských sídlišťích se setkáváme s články řetězů, u nichž došlo k poškození až protržení jednotlivých otvorů. V případě takových se předpokládá jejich uchovávání coby suroviny pro pozdější přetavení (Jílek 2007, 176).

V případě mezičlánku z Měrovic jde o kus bez výraznějšího poškození. Opatření je patrné pouze na oválně protáhlých otvorech, což bylo způsobené v důsledku dlouhodobě vyvíjené zátěže. Exemplář z Měrovic nad Hanou lze z typologického hlediska zařadit k formě Z4 podle třídění S. Wilbers-Rost (1994, 46–49, Beilage 1: 4h2), přičemž podle členění střední části se nejvíce blíží variantě Z4h2. Jedna z nápadnějších koncentrací výskytu nálezů mezičlánků formy Z4 se nachází v oblasti středního Podunají, přičemž z jihomoravské lokality Dyjákovice na Znojensku a dolnorakouského Drösingu pochází lící bronzové formy, které dokládají místní výrobu (Čižmář 2010, 129–131).

Předpokládá se, že postroje typu Vimose představovaly reprezentativní komoditu, která byla mimo jiné předmětem obchodu probíhajícího podél Jantarové stezky mezi severně položenými oblastmi przeworské kultury a středním Podunajím.

Z pohledu relativní chronologie lze mezičlánek na základě publikovaných kusů zařadit do přechodného stupně B2/C1 až C2 (Wilbers-Rost 1994, 47–49; Kull 1996; Jílek 2007, 177).

Exemplář z Měrovic nad Hanou představuje v rámci regionu Přerovska zcela ojedinělý případ tohoto typu nálezu, který rozšiřuje počet bronzových komponent koňského řetězu typu Vimose nalezených v posledních letech na území Moravy v souvislosti s preventivní detektorovou prospekci na ohrožených archeologických lokalitách (Čižmář 2010).

Literatura

- Čižmář, M. 2010: Nálezy bronzových odlévacích forem z doby laténské a římské na Moravě. *Archeologické rozhledy* LXII(1), 126–136.
- Meduna, J. 1980: *Die latènezeitliche Siedlungen in Mähren*. Praha: Academia, nakladatelství Československé akademie věd.
- Jílek, J. 2007: Nové nálezy z doby římské z Prosiměřic (okr. Znojmo). *Jižní Morava* 43(46), 169–182.
- Kalábek, M. 2021a: Měrovice nad Hanou (okr. Přerov). *Přehled výzkumů* 62(1), 243.
- Kalábek, M. 2021b: Měrovice nad Hanou (okr. Přerov). *Přehled výzkumů* 62(1), 274.
- Kull, B. 1996: Ein kaiserzeitliches „Zaumzeuges mit Zügelketten“ aus Vizsoly, Komitat Borsod-Abaúj-Zemplén (Ungarn). *Germania* 74(2), 415–432.
- Wilbers-Rost, S. 1994: *Pferdegeschirr der römischen Kaiserzeit in der Germania libera. Zur Entstehung, Entwicklung und Ausbreitung des „Zaumzeuges mit Zügelketten“*. Oldenburg: Isensee.

Obr. 5. Měrovice nad Hanou. Spojovací článek koňského řetězu z doby římské. Foto Z. Schenk.

Fig. 5. Měrovice nad Hanou. Linking part of a horse harness from the Late Roman Period. Photo by Z. Schenk.

Summary

An isolated artefact (Fig. 5) – a component of a bronze (Vimose-type) horse harness from the Late Roman Period was found in 2019 during a metal detector survey in “Svárov” field in the cadastral area of Měrovice nad Hanou (Přerov District).

Zdeněk Schenk, Miroslav Komínek

Pohořelice (k. ú. Nová Ves u Pohořelic, okr. Brno-venkov)

Nová Ves; „Hektary“, parc. č. 3323.

Doba stěhování národů. Pohřebiště/hřbitov. Sonda. Badatelský výzkum. Uložení nálezu: Archeologický ústav AV ČR Brno, v. v. i.

Lokalizace: nepublikováno z důvodu ochrany lokality

Ve dnech od 21. června do 22. srpna a od 13. do 27. září 2021 byl realizován systematický archeologický výzkum kostrového pohřebiště v poloze „Hektary“, v jižní části katastrálního území Nová Ves u Pohořelic (okr. Brno-venkov). Terénní aktivity jsou plánovanou součástí projektu „Langobardská populace na Moravě. Interdisciplinární výzkum nekropolí doby stěhování národů“ 21-31765M Grantové agentury České republiky, jehož hlavním cílem je přispět k poznání kulturně-historické situace 5. a 6. století n. l. na území ležícím severně od středního Dunaje. Počítá se s využitím širšího spektra přírodovědných analýz – antropologickou a paleopatologickou analýzou, zkoumáním izotopů za účelem poznání výživy a migrace obyvatelstva, detailním rozбором vybraných kovových artefaktů apod. V rámci mezinárodní spolupráce (ERC projekt „HistoGenes – Integrating genetic, archaeological and historical perspectives on Eastern Central Europe“) probíhá také archeogenetický výzkum.

Na lokalitě Nová Ves – „Hektary“ byl primárně proveden geofyzikální průzkum o rozsahu 2,4 ha. Výsledný magnetogram určil celkový rozsah pohřebního areálu a potvrdil přítomnost cca tří set anomálií odpovídajících hrobovým jámám, orientovaným ve směru Z–V; naměřená data v podstatě korelují se situací indikovanou porostovými příznaky. Další fází byla exkavace vytypovaného hrobu, jehož výbava verifikovala předpokládané chronologické zařazení nekropole do doby stěhování národů. Následně byla sonda rozšířena na plochu 22 × 21 m, na níž bylo prozkoumáno celkem 23 kostrových hrobů, vytvářejících řady (obr. 6). Všechny objekty byly intencionálně narušeny, jak o tom svědčí charakter jejich výplně i dislokace kosterního materiálu a artefaktů; dochované nálezy – četné kovové předměty

(součásti oděvu jako spony, přezky atd.), korály (ze skelné pasty nebo jantaru), keramické nádoby, skleněné poháry a další milodary jednoznačně odpovídají hmotné náplni průběhu druhé poloviny 5. století s možným přesahem do 6. století.

Literatura

Neuvedeno.

Obr. 6. Pohořelice. Pohled na plochu v průběhu výzkumu. Foto M. Vlach.

Fig. 6. Pohořelice. View of the excavated area. Photo by M. Vlach.

Summary

In the framework of the systematic research (Fig. 6), a geophysical survey and subsequent partial excavation of the Migration Period burial ground (23 graves) from the second half of the 5th century was conducted in Pohořelice, “Hektary” field (Brno-Country District).

Zuzana Loskotová, David Cibulka, Eva Vaníčková

Přerov (k. ú. Dluhonice, okr. Přerov)

„Dolní újezd“, parc. č. 1333.

Mladší doba římská. Ojedinelý artefakt. Průzkum detektorem kovu. Průzkum. Uložení nálezu: Muzeum Komenského v Přerově, p. o.

Lokalizace: nepublikováno z důvodu ochrany lokality

V květnu 2017 našel spolupracovník Muzea Komenského v Přerově M. Komínek během preventivní detektorové prospekce prováděné v trati „Dolní újezd“ na katastru přerovské místní části Dluhonice ztrátovou minci z mladší doby římské (obr. 7). Místo nálezu se nachází západně od komunikace vedoucí z Předmostí do Dluhonice. Lokalita je situována na staré říční terase řeky Bečvy v jihozápadním ústí Moravské brány. Nadmořská výška polohy se pohybuje okolo 216 m.

V případě numizmatického nálezu se jedná o minci třídy AE 2 římského císaře Flavia Theodosia I. (379–395). Na aversu mince je zobrazeno oděné poprsí Theodosia I. s přilbou a perlovým diadémem doprava a opisem: DN THEODOSIVS PF AVG.

Na reversu mince je vyobrazena postava císaře zleva se zdviženou pravou rukou, který stojí na galéře kormidlované za ním sedící Victorií. V levém poli mincovního obrazu je umístěn věnec. Opis na rubu GLORIA ROMANORVM.

Dle značky mincovny CONB, uvedené ve spodní části mince pod galérou, lze určit, že mince byla ražena v Konstantinopoli v letech 379–383 (RIC IX Constantinople 52c).

Průměr mince činí 22 mm. Hmotnost je 4,5 g. Povrch předmětu je nerovnoměrně pokryt zelenou oxidační patinou. Mince je po obvodu mírně olámaná.

Ojedinelý náález ztrátové mince císaře Theodosia I. rozšiřuje sporadické stopy aktivit z doby římské na polykulturní lokalitě situované v prostoru mezi místními přerovskými částmi Předmostím a Dluhonicemi na pravobřeží řeky Bečvy (Schenk 2002). Z katastru Dluhonice je znám menší soubor zlomků tzv. jiříkovické keramiky z mladší doby římské z trati „Dolní újezd“ (Schenk 2005). Ze sousedního katastrálního území jde prozatím o dva kovové předměty ze starší doby římské, a to náález torza bronzové spony typu A236n z trati „Díly“ v k. ú. Předmostí (Schenk, Jílek 2017) a torzo bronzové spony s očky z polohy „Malé Předmostí“ (Schenk 2021). Z Předmostí jsou ve starší literatuře uváděny také ojedinelé nálezy římských mincí z 1.–4. století n. l. bez bližších náleзовých okolností (Nohejlová Prátová 1955, 211, 280; Jašková 1970, 119).

Literatura

Jašková, M. 1970: Archeologické nálezy z Přerova. In: L. Hosák, J. Dostál (eds.): *Dějiny města Přerova. I. díl*. Přerov: Měst. NV, 115–126.

Nohejlová Prátová, E. 1955: *Nálezy mincí v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Díl I*. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd.

RIC (Roman Imperial Coinage): Pearce, J. W. E. 1951: *The Roman Imperial Coinage. Volume IX. Valentinian I–Theodosius I*. London: Spink & Son Ltd.

Schenk, Z. 2002: Předmostí dosud nezkoumané. *Pravěk Nová řada* 11/2001, 371–379.

Schenk, Z. 2005: Přerov (k. ú. Dluhonice, okr. Přerov). *Přehled výzkumů* 46, 272.

Schenk, Z. 2021: Přerov (k. ú. Předmostí, okr. Přerov). *Přehled výzkumů* 62(1), 292–293.

Schenk, Z., Jílek, J. 2017: Přerov (k. ú. Předmostí, okr. Přerov). *Přehled výzkumů* 58(1), 255–256.

Obr. 7. Přerov. Mince římského císaře Theodosia I. Foto Z. Schenk.

Fig. 7. Přerov. A Roman coin from the period of Emperor Theodosius I. Photo by Z. Schenk.

Summary

An isolated artefact – a Roman coin from the period of Emperor Theodosius I (late 4th century) minted in Constantinople (Fig. 7) – was found in 2017 during a metal detector survey in “Dolní Újezd” field (Přerov District).

Zdeněk Schenk, Miroslav Komínek

Rataje (k. ú. Rataje u Kroměříže, okr. Kroměříž) „Zahrádky“.

Starší doba římská. Sídliště. Plošný odkryv. Záchraný výzkum.
Uložení nálezu: Archeologické centrum Olomouc, p. o.

Lokalizace: WGS-84 – 49.2765633N, 17.3487653E; 49.2764164N, 17.3494947E;
49.2751283N, 17.3480464E; 49.2751983N, 17.3473169E

Lokalita Rataje v polní trati „Zahrádky“ se nachází na jižně orientovaném mírném svahu nevýrazného kopce, na levém břehu Ratajského potoka. Plocha výzkumu o průběhu S–J měla 200 m délky a cca 50 m šířky. Mírný sklon prostřední části svahu kopce s výrazným hraničením původního záplavového údolí potoka byl velmi vhodným místem pro osídlení. Také v těchto místech byly výzkumem objeveny stopy osídlení datované do doby římské.

Na lokalitě bylo objeveno celkem 23 archeologických objektů. Dvě zahloubené chaty, jeden hliník, tři hlubší jámy, čtyři mělké objekty a několik sloupových jamek.

Mezi objekty si pozornost zaslouží větší z prozkoumaných polozezemnic. Objekt delší osou kopíroval vrstevnicový průběh svahu kopce a jeho orientace byla V–Z. Rozměry zemnice byly 5,4 m délky a cca 4,4 m šířky. Dochovaná hloubka objektu byla cca 0,3 m v nejhlubší severní části. Klasická konstrukce se dvěma kůly u každé delší stěny chaty a po jednom kůlu u stěn kratších byla doplněna o další četné kůly uvnitř zemnice. Celkem bylo na dně objektu identifikováno 18 sloupových jamek. Plocha chaty měřila cca 22 m².

Druhá z polozezemnic byla prozkoumána jen z části. Objekt byl také orientován V–Z a jeho východní část, asi třetina objektu, zasahovala pod okraj skryvané plochy. Rozměry dochované zemnice byly 3,6 m délky a 3,2 m šířky. Maximální hloubka byla 0,4 m od úrovně podloží. S odhadovanou délkou 4,2 m a známou šířkou 3,2 m by plocha objektu měřila 13,45 m².

Z objektů pochází keramický materiál, který lze datovat do starší doby římské. Mezi keramickým materiálem vyzvednutým z obou polozezemnic se nacházely střepy z importovaných, dobře vypálených nádob se stopami engoby.

Mezi zajímavé nálezy patří bronzový předmět, snad kování nádoby (obr. 8). Artefakt byl vyroben z jednoho kusu bronzového plíšku. Delší část plíšku byla rozříznuta na tři části do podoby roztažených ramen. Krajní ramena jsou silně ohnuta do boků, prostřední ulomené je rovné. Konce ramen jsou zakončené malými očky se zvlněnými okraji. Ramena jsou vytažena z krátkého torza ukončeného plastickou lištou zdobenou dvěma řádky rýžek, mezi nimiž byla umístěna tři kolečka s vnitřním puncem. Nad lištou vyrůstá krátký široký krček ukončený větším očkem. Stopy opotřebování uvnitř oka naznačují, že se jednalo o předmět původně sloužící jako součást ozdobného poutka pro zavěšení.

Ve spodní části lokality se mírný svah výrazně lomí a spadá do širokého údolí Ratajského potoka. V místě zlomu byly zachyceny menší jamky a několik do jílovitého podloží zatlačených střepů. Byla zde také objevena raně novověká přezka z boty a na okraji záplavového údolí četné ulity vodních plžů, které naznačují existenci stojaté vody. Tmavé vodní nánosy v údolí potoka byly nejdříve sondovány pomocí těžké techniky, a to do hloubky cca 3 m od úrovně terénu. Vzhledem k okamžitému zalití vykopané sondy spodní vodou bylo nutné další měření provést geologickou tyčí. Nakonec bylo geologické podloží objeveno v hloubce cca 3,5 m od dnešní úrovně podloží. Nálezy plžů, úprava břehu údolí a hloubka nánosů by odpovídaly historickým pramenům, podle kterých by se v těchto místech měl nacházet v 2. polovině 18. století zaniklý rybník.

Literatura

Neuveveno.

Obr. 8. Rataje.
Bronzová aplikace.
Foto A. Šindlerová.

Fig. 8. Rataje. Bronze applique. Photo by A. Šindlerová.

Summary

A new settlement from the Early Roman Period was discovered during the rescue excavation at Rataje in “Zahrádky” field (Kroměříž District). Two semi-sunken huts, various sized settlement pits and a few postholes were excavated. Pottery, daub and animal bones were mainly found in the examined features. The pottery contained sherds from imported ceramic vessels. A bronze decorated applique represents a unique find (Fig. 8).

Arkadiusz Tajer

Uhřetice (okr. Přerov)

„Zadní díl u křivé“, parc. č. 730/6.

Mladší doba římská. Ojedinelý artefakt. Průzkum detektorem kovů.
Uložení nálezu: Muzeum Komenského v Přerově, p. o.

Lokalizace: WGS-84 – 49.3783792N, 17.2575500E

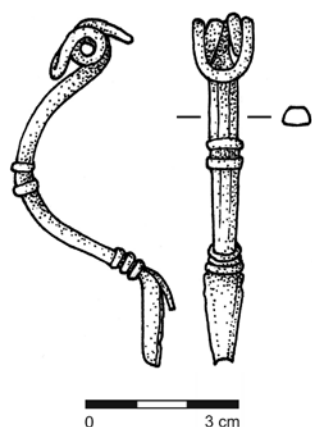
V roce 2019 našel J. Pešák z Kojetína během preventivní detektorové prospekce prováděné na katastru obce Uhřetice torzo bronzové spony z doby římské (obr. 9). Místo solitérního nálezu se nachází v trati „Zadní díl u křivé“ na svahu táhlého zarovnaného hřebetu, na parcele č. 730/6. Jde o kopcovitý terén při severním okraji Kojetínské pahorkatiny, která nápadně převyšuje pravobřežní říční nivu řeky Moravy. Nadmořská výška polohy místa nálezu činí 234 m.

Nález představuje torzo poměrně masivní jednoduché lité bronzové spony s podvázanou nožkou a výzdobou v podobě dvou „svorek“ z úzkých zploštělých drátků ve tvaru písmene C, umístěných vedle sebe na vrcholu oblouku hladkého fasetovaného lučíku. Kolem spodní části lučíku se zachovalo čtyřnásobné podvázání. Vinutí, jehla a zakončení nožky se zachycováním chybí. Páskový, nápadně obloukovitý lučík má příčný průřez ve tvaru písmene C. Délka torza spony činí 69 mm, šířka lučíku 5–6 mm a výška spony 22 mm. Hmotnost je 13,96 g. Povrch předmětu je nerovnoměrně pokryt zelenou oxidační patinou. Torzo exempláře z Uhřetice lze zařadit mezi spony s podvázanou nožkou, které náleží do VI. Almgrenovy skupiny (Almgren 1923, Taf. VII: 158–166), přičemž se výzdobou nejvíce blíží tzv. uherskému typu A 166. Tyto spony byly výrazněji zastoupeny na mlaďorímském pohřebišti v Kostelci na Hané (Peškař 1972, 112–113, 184, Taf. 30).

Spony s podvázanou nožkou představují germánská oděvní spínadla, která jsou charakteristická pro období od mladší a pozdní doby římské až počátku doby stěhování národů. V případě spon uherského typu (Almgren 166) je koncentrace jejich nálezů nápadná v oblasti Uherské nížiny, dále severně od středního Dunaje, menší zastoupení je patrné v západních oblastech przeworské či v prostředí wielbarské kultury (Mączyńska 2009, 77–79, Abb. 31, Peškař 1972, 111–112; Zeman 2017, 116–118, tab. 30).

Literatura

- Almgren, O. 1923: *Studien über Nordeuropäische Fibelformen der ersten nachchristlichen Jahrhunderte mit Berücksichtigung der provinzial-römischen und südrussischen Formen*. Mannus-Bibliothek Nr. 32. Leipzig: Verlag von Curt Kabitzsch.
- Maćczyńska, M. 2009: Der frühvölkerwanderungszeitliche Hortfund aus Lubiana, Kreis Kościerzyna (Pommern). *Bericht der Römisch-Germanischen Kommission* 90, 7–482
- Peškař, I. 1972: *Fibeln aus der römischen Kaiserzeit in Mähren*. Praha: Academia.
- Zeman, T. 2017: *Střední Pomoraví v době římské. Svědectví povrchové prospekce*. Archaeologica Olomucensia. Tom II. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.

Obr. 9. Uhřičice. Torzo bronzové spony s podvázanou nožkou z doby římské. Kresba P. Holcová.

Fig. 9. Uhřičice. Fragment of a Roman bronze brooch with a ligated foot. Drawing by P. Holcová.

Summary

An isolated artefact – a bronze brooch with a ligated foot (Almgren 166 type) was found in 2019 during a metal detector survey in “Zadní díl u křivé” field (plot No. 730/6) in Uhřičice cadastral area (Přerov District). Brooches with a ligated foot are a characteristic artefact occurring from the Late Roman Period to the beginning of the Migration period (Fig. 9).

Zdeněk Schenk

Přehled výzkumů na Moravě a ve Slezsku 2021 – seznam autorů

Apiar Peter	Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.
Augustinová Klára	Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. Ústav archeologie a muzeologie FF MU
Bartík Jaroslav	Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.
Bártová Pavelková Taťána	Muzeum regionu Boskovicka, p. o. Muzeum regionu Valašsko, p. o.
Bedáň Lukáš	Muzeum regionu Boskovicka, p. o.
Bíško Richard	Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.
Brázda Zbyněk	Nálezce/dárce
Bučo Michal	Archaia Brno z. ú.
Bučová Čerňavová Katarína	Moravské zemské muzeum
Bušek Michal	Nálezce/dárce
Cibulka David	Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.
Čerevková Alžběta	Moravské zemské muzeum
Čížmář Ivan	Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.
Čížmářová Hana	Moravské zemské muzeum
Dokoupil Lubomír	Nálezce/dárce
Faltýnek Karel	Národní památkový ústav, ÚOP v Olomouci
Fojtík Pavel	Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.
Fryč Daniel	Neprofesionální archeolog
Galia David	Slezské zemské muzeum
Gibala Bohumil	Nálezce/dárce
Golec Martin	Katedra historie FF UPOL
Golec Mírová Zuzana	–
Hájek Zdeněk	Samostatný archeolog
Halama Jakub	Vlastivědné muzeum v Šumperku, p. o.
Havelka Vladimír	–
Hlavica Michal	Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.
Hložek Martin	Samostatný archeolog
Hlubek Lukáš	Vlastivědné muzeum v Olomouci
Hons David	Ústav archeologie a muzeologie FF MU
Javorčíková Katarína	–
Jílek Jan	Ústav archeologie a muzeologie FF MU
Johančík Radek	Archeologické centrum Olomouc, p. o.
Juchelka Jiří	Slezské zemské muzeum
Kala Jiří	Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.
Kalábek Marek	Archeologické centrum Olomouc, p. o.
Kašparová Tereza	Muzeum regionu Valašsko, p. o.
Klápa Ondřej	Slezské zemské muzeum
Knotek Petr	Neprofesionální archeolog
Kolařík Václav	Archaia Brno z. ú.
Komínek Miroslav	Neprofesionální archeolog Muzeum Komenského v Přerově, p. o.
Komoróczy Balázs	Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.
Kos Petr	Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.
Kratochvíl Radim	–
Kuča Martin	Samostatný archeolog
Kučera Lukáš	–
Kuchař Zdeněk	Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, p. o.
Lečbych Marek	Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.
Lengyel Marcel	Neprofesionální archeolog

Loskotová Zuzana	Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.
Mališková Johana	Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.
Matějec Petr	Neprofesionální archeolog
Mikulec Roman	Ústav archeologie a muzeologie FF MU
Mikulková Blanka	Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.
Mos Pavel	Archeologické centrum Olomouc, p. o.
Nejedlá Alena	Jihomoravské muzeum ve Znojmě, p. o.
Novák Marek	Muzeum Blanenska, p. o.
Novák Martin	Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.
Oliva Martin	Moravské zemské muzeum - Ústav Anthropos
Papáková Kateřina	Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.
Parma David	Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.
Petr Tomáš	Slezské zemské muzeum
Piačková Kristína	Regionální muzeum v Mikulově, p. o.
Pieton Marek	Slezské zemské muzeum
Popelka Miroslav	Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.
Popelková Radka	Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.
Průchová Erika	–
Přidal Tomáš	Neprofesionální archeolog
Přichystal Antonín	Ústav geologických věd PŘF MU
Přichystal Michal	Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.
Rožnovský David	Jihomoravské muzeum ve Znojmě, p. o.
Rybářová Klára	Muzeum Vyškovska, p. o.
Rychlý Milan	Vlastivědné muzeum Jesenicka, p. o.
Rychtaříková Tereza	Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.
Sedláčková Lenka	Archaia Brno z. ú.
Schenk Zdeněk	Muzeum Komenského v Přerově, p. o.
Šebela Lubomír	Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.
Šín Lukáš	Archeologické centrum Olomouc, p. o.
Škrdl Petr	Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.
Šmácho Petr	Neprofesionální archeolog
Šneberger Jiří	–
Španihel Samuel	Muzeum regionu Valašsko, p. o.
Štrof Antonín	Muzeum regionu Boskovicka, p. o.
Tajer Arkadiusz	Archeologické centrum Olomouc, p. o.
Tóth Peter	Ústav archeologie a muzeologie FF MU
Trampota František	Regionální muzeum v Mikulově, p. o. Ústav archeologie a muzeologie FF MU
Urban Eliáš	Neprofesionální archeolog
Václavíková Dominika	Katedra historie FF UPOL
Vaněček David	Ústav archeologie a muzeologie FF MU
Vaníčková Eva	Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.
Vatansever Atilla	–
Vlach Marek	Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.
Vokáč Milan	Samostatný archeolog
Vondroušová Iva	Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.
Vrána Jakub	Archeologické centrum Olomouc, p. o.
Vrána Lubomír	Muzeum Vyškovska, p. o.
Vránová Vendula	Archeologické centrum Olomouc, p. o.
Záhorák Vít	Archeologické centrum Olomouc, p. o.
Zubalík Jiří	Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.